

KÚRIA

Bfv.II.823/2012/9.szám

A Kúria Budapesten, a 2013. május hó 2. napján tartott nyilvános ülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

A csalás büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben az I. rendű terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálva a Kaposvári Városi Bíróság 6.B.435/2010/92. számú ítéletét és a Kaposvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 1.Bf.972/2011/12. számú végzését az I. rendű terhelt tekintetében hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, s ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Kaposvári Városi Bíróság a 2011. október hó 26. napján kelt 6.B.435/2010/92. számú ítéletével az I. rendű terheltet bűnösnek mondta ki

- 1 rendbeli közokirat-hamisítás büntettében [Btk. 274.§ (1) bekezdés c) pont],
- 1 rendbeli magánokirat-hamisítás vétségében [Btk. 276.§],
- 1 rendbeli felbujtóként elkövetett csalás büntettében [Btk. 318.§ (1) bekezdés, (4) bekezdés a) pontja],
- 1 rendbeli felbujtóként elkövetett magánokirat-hamisítás vétségében [Btk. 276.§],
- 1 rendbeli felbujtóként elkövetett közokirat-hamisítás büntettében [Btk. 274.§ (1) bekezdés c) pont].

Ezért őt - halmazati büntetésül - 1 év 8 hónap börtönbüntetésre, és 2 év közügyektől eltiltásra ítélte.

Elrendelte a Kaposvári Városi Bíróság 10.B.694/2006/38. számú

ítéletével kiszabott 1 év börtönbüntetés végrehajtását.

Rendelkezett a büntetőeljárás során lefoglalt bűnjelekről, és a bűnügyi költség megfizetéséről.

Az ítélet ellen az ügyész súlyosításért, a börtönbüntetés tartamának felemelése végett, míg az I. rendű terhelt és védője felmentésért jelentettek be fellebbezést; a terhelt védője a másodfokú nyilvános ülésen a fellebbezését elsődlegesen megalapozatlanság miatt az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése érdekében tartotta fenn.

A másodfokon eljáró Kaposvári Törvényszék a 2012. április hó 23. napján meghozott jogerős 1.Bf.972/2011/12. számú végzésével az elsőfokú bíróság ítéletét - az I. rendű terhelt tekintetében felülbírálván - helybenhagyta.

A jogerős ítélet tényállásának lényege a következő:

I. tényállási pont

2008. folyamán az I. rendű terhelt megkereste a II. rendű terheltet, hogy az Audi A6 Avant típusú személygépkocsit az M. B. Kft. nevére, de valójában a saját (I. rendű terhelt) részére megvásárolják. A gépkocsira vonatkozóan a lízingszerződés az M. B. Kft. és a T. A. Kft. részéről 2008. november 11. napján aláírásra került, úgy, hogy a II. rendű terhelt tisztában volt azzal, hogy a gépkocsi az I. rendű terhelt birtokába fog kerülni. A valótlan tartalmú pénzügyi lízingszerződés és annak mellékletei (gépjármű adásvételi jegyzőkönyv, gépjármű állapotfelmérő lap, az okmányiroda részére szóló kérvény), melyet az I. rendű terhelt adott át a T. A. Kft. részére, aláírást követően továbbításra került a Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal Okmányirodája részére, ahol 2008. november 18-án a valótlan tartalmú kérvény alapján az M. B. Kft.-t üzembentartóként közhiteles nyilvántartásba bejegyezték.

II/a. tényállási pont

I. rendű terhelt, aki gépkocsi vásárlásához készpénzzel nem rendelkezett, rábírta a III. rendű terheltet arra, hogy a saját nevében hitelre vásárolja meg a N.-né B. T. néven lévő Renault Megane 1,5 Berline típusú személygépkocsit.

Miután a III. rendű terhelt a kölcsön igényléséhez szükséges munkaviszonnyal, jövedelemmel nem rendelkezett, ezért a kedvező elbírálás érdekében valótlan tartalmú, hamis munkáltatói igazolást kapott az I. rendű terhelttől. A III. rendű terhelt ezt a hamis és valótlan tartalmú magánokiratot 2008. június 10. napján az M. A. Kft. telephelyén átadta az ügyintézőnek a kölcsönszerződéshez való hozzájárulás érdekében annak ismeretében, hogy azt az R. L. Zrt. felé továbbítják. Ugyanezen a napon a III. rendű terhelt által kiállításra került egy - a III. rendű terhelt munkahelyének megjelölésével valótlan adatokat tartalmazó - kölcsönigénylő

adatlap is.

Ezen okiratok alapján 2008. június 10. napján pozitív elbírálás alapján az R. L. Zrt. a 2.175.000 Ft bruttó vételárú gépjármű megvásárlásához a III. rendű terhelt részére 1.957.500 Ft összegű - svájci frank alapú változó kamatozású - kölcsönt nyújtott; a kölcsönszerződés futamideje 84 hónap volt 36.990 Ft normál összegű törlesztőrészlet mellett.

A kölcsön felhasználásával a III. rendű terhelt ezen a napon adásvételi szerződést írt alá az M. A. Kft. telephelyén a gépkocsira, mely azonban annak 2008. június 17-én történt átadását követően nem került a birtokába, azt mindvégig az I. rendű terhelt használta. Az I. rendű terhelt mindössze 3 alkalommal fizetett a sértett felé törlesztőrészletet, további részletek megfizetésére már nem került sor sem az I. rendű, sem a III. rendű terhelt részéről.

2008. november 12-én ezért a sértett a kölcsönszerződést felmondta, és a vételi jogával élt. A gépkocsi 2009. június 13-án V. D.-né családi házának udvarán került lefoglalásra szétszerelt állapotban, mely a sértetti képviselőnek kiadásra került.

A terheltek egyike sem volt abban a helyzetben, hogy a törlesztő részleteket fizetni tudják, ez nem is állt szándékukban, ezért az I. rendű terhelt rábírására a III. rendű terhelt jogtalan haszonszerzés végett a jövedelmi viszonyai, fizetési szándékai, fizetőképessége tekintetében az R. L. Zrt. sértettet tévedésbe ejtette és ezzel 1.957.500 Ft kárt okozott, melyből 160.970 Ft megtérült.

II/b. tényállási pont

A III. rendű terhelt az I. rendű terhelt rábírására 2008. június 10. napján adásvételi szerződést kötött N.-né B. T.-vel a már hivatkozott rendszámú gépkocsi megvásárlására, holott azt a II/a. pontban foglaltak szerint valójában nem ő, hanem az I. rendű terhelt vásárolta meg.

A III. rendű terhelt az I. rendű terhelt rábírására 2008. június 17. napján az M. A. Kft. alkalmazásában álló H. A.-t meghatalmazta, hogy a tulajdonos változást az okmányirodába bejegyeztesse. Nevezett személy ügyintézése alapján a III. rendű terheltet ezen a napon a gépkocsi tulajdonosaként bejegyezték az Országos Gépjármű Nyilvántartásba, mint közhiteles nyilvántartásba.

★

Az ügyben meghozott első- és másodfokú ítélet ellen az I. rendű terhelt meghatalmazott védője nyújtott be felülvizsgálati indítványt a Be. 416.§ (1) bekezdésének a) és c) pontját megjelölve.

Indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítélet I. pontjában írt magánokirat-hamisítás vétsége és közokirat-hamisítás büntette

vonatkozásában az I. rendű terheltet mentse fel az ellene emelt vád alól (Be. 427.§ (1) bekezdés a) pontja], míg a jogerős ítélet II. pontjában írt cselekmény vonatkozásában a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül és a hatáskörrel, valamint illetékességgel rendelkező bíróságot új eljárás lefolytatására utasítsa (Be. 428.§ (1) bekezdés II. fordulat).

Az indítvány szerint az I. tényállási pontban rögzített cselekmény vonatkozásában az eljáró bíróságok az anyagi jogi szabályok sérelmével állapították meg az I. rendű terhelt bűnösségét, mind a magánokirat-hamisítás vétségében, mind a közokirat-hamisítás büntettségében.

A védelem álláspontja szerint ugyanis a vád tárgyává tett lízingszerződés nem minősült valótlan tartalmú okiratnak, mint ahogy az okmányiroda részére szóló kérvény sem. Kiemelte, hogy a polgári kötelmi jog szabályait nem írhatják át, vagy felül a büntetőügyekben eljáró hatóságok "büntetőjogias értelmezései".

Az adott esetben a lízingszerződés az E. L. Zrt. és az M. B. Kft., mint távollévő felek között írásban létrejött. A gépkocsi tulajdonjogát a Kft. a lízingszerződéssel - annak lejártát követően - valóban azzal a céllal kívánta megszerezni, hogy azt majd az I. rendű terhelt tulajdonába adja, és a gépkocsit ténylegesen is az I. rendű terhelt használta addig, amíg azt az E. L. Zrt. vissza nem vette, mindez azonban nem teszi semmissé a szerződést.

A védelem álláspontja alátámasztásaként a Ptk. több jogszabályi rendelkezésére (Ptk. 205.§ (1) bekezdés, 213.§ (1) bekezdés, 200.§ (2) bekezdés, 207.§ (5) és (6) bekezdés), valamint eseti döntésekre (BH 83/2007.,

BH 583/1997.) hivatkozott. E körben arra az álláspontra helyezkedett, hogy az egyoldalú színlelés a szerződés érvénytelensége és értelmezése szempontjából közömbös.

A II. tényállási pontban rögzített cselekmény vonatkozásában a védelem szerint a II/b. pontban írt, Sz. L.-nek a gépjármű nyilvántartásba üzembeiktartóként történő bejegyzésével elkövetett közokirat-hamisítás büntette vonatkozásában ugyancsak anyagi jogszabály téves értelmezése miatt állapították meg védenca bűnösségét; e körben visszautalt az I. tényállási pontnál felhozott jogi érvekre.

A II. tényállási pont esetében ugyanakkor kifogásolta, hogy az eljáró bíróságok az indokolási kötelezettségnek oly mértékben nem tettek eleget, hogy az felülbírálatra alkalmatlan.

Ezen túlmenően hivatkozott arra, hogy az ítéleti tényállás II/a. és II/b. pontjának azon részei ellentmondanak egymásnak, hogy az I. rendű terhelt milyen célból "bujtotta fel" a III. rendű terheltet: az I/a. pont szerint az I. rendű terhelt célja az volt, hogy a gépkocsit a hitel törlesztése nélkül a saját használatára megszerezze, míg a II/b. pont szerint a gépkocsit valójában nem a

III. rendű terhelt, hanem az I. rendű terhelt vásárolta meg, ez utóbbi megállapítás viszont - a védelem szerint - a tulajdonjog megszerzésére utal.

A felülvizsgálati indítvány szerint a bíróság tévesen jutott arra a megállapításra, hogy a terheltek egyike sem volt abban a helyzetben, hogy a törlesztőrészeket fizetni tudják, ezt a bíróság nem indokolta meg kellőképpen.

Az I. és II. tényállási pontban foglalt két gépkocsival kapcsolatban valójában az I. rendű terhelt az ítélet tényállása szerint is több, mint 1.150.000 Ft feletti kifizetést teljesített (a tényállásba foglalt adatokon túlmenően rendelkezésre álló bizonyítékok szerint viszont 1.700.000 Ft-ot), ezért a bíróságok az I. rendű terheltnek a teljesítőképességére vonatkozó negatív ténybeli következtetése az általa megállapított tényekkel ellentétes. Az indítvány szerint a 3/2009. számú Büntető jogegységi határozat az irányadó, miszerint ha az adós a hitelnyújtás feltételei tekintetében téveszti meg a hitelezőt, de a kölcsönt vissza kívánja fizetni, akkor csalás nem állapítható meg. A felülvizsgálati indítvány szerint a bizonyítékok alapján az ügyben az ítéletben szereplő tényállástól eltérő olyan tényállás állapítható meg, amelyből az I. rendű terhelt bűnösségére nem vonható le következtetés.

A jogerős ítélet az I. rendű terhelt védekezését alátámasztó és a III. rendű terhelt vallomását cáfoló tanúk vallomását hiányosan és iratellenesen ismertette, azokat ellentétesen is értékelte. Az elsőfokú bíróság nem ismertette a tárgyaláson az I. rendű terhelt édesanyjának, V. V.-nek a nyomozati vallomását, holott az lényeges, az I. rendű terheltet mentő bizonyíték lett volna.

A felülvizsgálati indítvány szerint a II/a. tényállási pont esetében az ítélet megalapozatlan, mert a bíróságok a tényállást csak részben derítették fel, helytelen ténybeli következtetéseket tartalmazott.

Az I. rendű terhelt az ügyészi átiratban foglaltakra tett írásbeli észrevételében az I. tényállási pontban foglalt cselekmény tekintetében - a bírósági eljárásban előterjesztett érdemi védekezését megismételve - arra hivatkozott, hogy ő az M.-B. Kft.-nél alkalmazásban állt, mint hitel ügyintéző, valóban gépkocsit akart venni magának a munkájához, a II. rendű terhelt ötlete volt, hogy vegyék a cégre, mert így üzemanyagot, és sok mást is el lehet majd számolni a cégbe.

A részletek fizetését azért hagyta abba, mert elszámolási vitájuk keletkezett a II. rendű terhelttel.

A II. tényállási pont vonatkozásában az eljáró elsőfokú bíró elfogultságára hivatkozott, arra, hogy nem a tények alapján ítélt, hanem az elfogultság alapján.

A Legfőbb Ügyészség a BF.1902/2012. számú átiratában a

felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben alaptalannak tartotta.

Ebben kifejtette, hogy

- az I. tényállási pont kapcsán a felülvizsgálati indítvány az ítéleti tényállást vitatja, ezért az törvényben kizárt. Álláspontja szerint ugyanakkor téved a felülvizsgálati indítvány abban, hogy az egyoldalú színlelés bűncselekményt nem valósíthat meg. Az átirat szerint az eljáró bíróságok tévesen minősítették a terheltek cselekményét a közokirat-hamisítás büntettén túlmenően magánokirat-hamisítás vétségének is. Akkor ugyanis, amikor az autókereskedéshez benyújtották a II. rendű terhelte által aláírt iratokat, akkor a lízingszerződés még nem jött létre. A valótlan tartalmú, mindkét fél által aláírt szerződés benyújtására, felhasználására ténylegesen csak az okmányirodai ügyintézés kapcsán került sor. Az 5/2000. Büntető jogegységi határozat értelmében - arra figyelemmel, hogy ezen folyamat részecselekményei természetes egységet képeznek - csak közokirat-hamisítás büntette megállapításának van helye. Miután a téves minősítés nem vezetett törvénysértő büntetéskiszabáshoz, így a jogerős határozat felülvizsgálatára ez okból sincs lehetőség.

- a II/b. tényállási pont vonatkozásában álláspontja szerint törvényesen került sor a bűnösség megállapítására, valamint a minősítésre;

- megítélése szerint a felülvizsgálati indítvánnyal ellentétben nincs ellentmondás a II/a. és II/b. tényállási pontok között;

- a csalás cselekménye tekintetében az eljáró bíróságok kellő indokát adták annak, hogy miért állapították meg azt, hogy az I. rendű terhelte már eleve a visszafizetés szándéka nélkül bírta rá a III. rendű terhelte a kölcsönszerződés megkötésére;

- az eltérő tényállás megállapítását célzó, a bizonyítékok mérlegelését kifogásoló felülvizsgálati részt a törvényben kizártnak ítélte meg; a tanúvallomást kirekesztő, valamint az ítélet megalapozatlanságára hivatkozást pedig akként, hogy ezek nem képeznek felülvizsgálati okot.

Ennek okán az ügyben hozott első- és másodfokú határozatok hatályában történő fenntartására tett indítványt.

*

A Kúria a Be. 420.§-ának (1) bekezdése és a Be. 424.§-ának (1) bekezdése alapján nyilvános ülést tartott, amelyen a védő a felülvizsgálati indítványt fenntartotta és azzal egyező tartalommal szólalt fel. Kiemelte, hogy az I. tényállási pont tekintetében a másodfokú bíróság azért értett egyet az elsőfokú bíróságnak a lízing szerződés valótlan tartalmával kapcsolatos álláspontjával, mert szerinte a II. rendű terhelte részéről hiányzott a

lízingbevételre irányuló szándék. Ez álláspontja szerint hibás okfejtés. Ugyanis nem csak a jogi, de az anyagi valóság is az volt, hogy a II. rendű terhelt első lépésben meg akarta szerezni a Kft. részére az autót, majd második lépcsőben pedig odaadni azt a lízinget fizető I. rendű terheltnek. Ezért a jogi és anyagi valóság is az, hogy érvényes szerződés alapján a terheltek nem követtek el bűncselekményt.

A Legfőbb Ügyészség képviselője az írásbeli nyilatkozatával egyezően a megtámadott határozatok hatályában fenntartását indítványozta. Az I. tényállási pontban rögzített cselekményhez kapcsolódóan hivatkozott a terhelt által az ügyészi átiratra írásban benyújtott észrevételben foglaltakra, ahol a terhelt maga nyilatkozott úgy, hogy a gépjárművet egy számára idegen cég nevére vette meg, saját pénzén de valójában saját részére. Az e cselekménnyel megvalósított közokirat-hamisítás büntettének a lényege pedig pontosan az, hogy a gépjármű nyilvántartását szolgáló közhiteles nyilvántartásba valótlan adatok kerültek, mert valójában az I. rendű terhelt vásárolta meg az autót, és az üzembentartói jogokkal is ő rendelkezett.

Utalt arra is, hogy bírói elfogultság felülvizsgálati eljárásban nem sérelmezhető.

*

A Kúria a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot az abban rögzített tényállás alapul vétele mellett egyrészt a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványában megjelölt - a Be. 416.§-a (1) bekezdésének a) és c) pontjában meghatározott - okokból, másrészt - a Be. 416.§-a (1) bekezdésének c) pontjában írt egyéb eljárásjogi felülvizsgálati okok tekintetében - hivatalból [Be. 423.§ (4)-(5) bekezdések] bírálta felül.

Ennek során a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványát alaptalannak, míg a fővárosi főügyész felülvizsgálati indítványát alaposnak találta.

A Kúria abból indult ki, hogy a felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, kizárólag a Be. 416.§-ának (1) bekezdésében megjelölt anyagi és eljárásjogi okból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

A Be. 423.§-a (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható. Ez azt jelenti, hogy nincs lehetőség a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenységének, s ezen keresztül a bűnösség kérdésének vitatására sem. A jogkövetkeztetések helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével vizsgálható.

Az irányadó tényálláshoz képest nem sértett büntető anyagi jogszabályt az eljáró bíróság, amikor az I. rendű terhelt bűnösségét az I. tényállási pontban foglalt cselekményben megállapította.

A Btk. 274. § (1) bekezdés c) pontja szerint minősülő és büntetendő ún. intellektuális közokirat-hamisítás büntettét az követi el, aki közreműködik abban, hogy jog vagy kötelezettség létezésére, megváltozására vagy megszűnésére vonatkozó valótlan adatot, tény vagy nyilatkozatot foglalnak közokiratba. Ilyen bűncselekmény elkövetése esetén az elkövető a közokirat készítőjével valótlan adatot, tény vagy nyilatkozatot közöl, s az e közlés alapján elkészülő okirat valótlan tartalmú, de alakilag nem hamis. E bűncselekmény védett jogi tárgya a közhitelesség, a közokiratok alakai és tartalmi valódiságához fűződő közbizalom.

A jelen ügyben szóban forgó lízingszerződés nem a felek tényleges akaratát tükrözte, hiszen az irányadó tényállás értelmében az I. rendű terheltnek volt gépkocsi vásárlási szándéka, az M. B. Kft. és a T. A. Kft. között létrejött lízingszerződés tárgyát képező gépkocsit valójában az I. rendű terhelt és nem az M. B. Kft. vásárolta meg, ahogy azt a másodfokú bíróság határozatában (2. oldal 8. bekezdés) rögzítette, ahhoz az M. B. Kft.-nek a lízingszerződés aláírásán kívül semmi köze nem volt.

Ekként a valótlan adatok alapján az illetékes Okmányiroda közhiteles nyilvántartásába az Audi A6 Avant típusú személygépkocsi üzembentartójaként az M. B. Kft. került bejegyzésre. A közhiteles nyilvántartások eredendően arra szolgálnak, hogy a bejegyzett jogok és tények fennállását hitelesen tanúsítsák.

Mindebből következik, hogy az eljáró bíróság az irányadó I. tényállási pont alapján törvényesen minősítette a terhelt cselekményét a Btk. 274. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott és aszerint minősülő közokirat-hamisítás büntettének.

E körben a felülvizsgálati indítványban írtak azonban ellentétesek a jogerős ügydöntő határozatban rögzített tényállással. A felülvizsgálati indítvány szerint ugyanis a gépkocsi tulajdonjogát a lízingszerződéssel - annak lejártát követően - az M. B. Kft. azzal a céllal akarta megszerezni, hogy azt majd az I. rendű terhelt tulajdonába adja, és a gépkocsit ténylegesen az I. rendű terhelt használta addig, amíg azt az E. L. Zrt. vissza nem vette. Emellett a védő polgári ügyekben hozott eseti döntésekre hivatkozva kifogásolta a megtévesztés megállapítását.

Azon túlmenően, hogy a büntetőügyben eljáró bíróság a büntetőjogi felelősséget önállóan állapítja meg (Be. 10. §), az indítvány ekként valójában eltérő tényállás alapján támadta az ügydöntő határozatot, ami felülvizsgálatban kizárt.

Megjegyzi a Kúria, hogy nem osztotta a védőnek azt a felülvizsgálati indítványban megfogalmazott álláspontját, hogy az

egyoldalú színlelés bűncselekményt nem valósíthat meg. Rendeltetését tekintve ún. bizonyító közokiratok azok, amelyek bizonyító ereje kiterjed a bennük foglalt tények, nyilatkozatok és adatok megtörténtének, és azok tartalmi valódiságának közhiteles igazolására is (anyagi bizonyító erő), ezért amennyiben ebbe a közhiteles nyilvántartásba - akárcsak az egyik szerződő fél szándékos megtévesztő magatartása, színlelése folytán - az anyagi valóságtól eltérő adat kerül bejegyzésre, ez a magatartás maradéktalanul alkalmas az intellektuális közokirat-hamisítás (Btk. 274.§ (1) bekezdés c) pontja) megállapítására.

Helyesen utalt a Legfőbb Ügyészség átiratában arra, hogy az eljáró bíróságok ugyanakkor tévesen minősítették az I. rendű terhelt cselekményét az I. tényállási pont tekintetében a közokirat-hamisítás büntettén túlmenően magánokirat-hamisítás vétségének is. Ezen utóbbi minősítés alapját a tényállás szerint az a terhelti magatartás képezte, amikor az I. rendű terhelt a valótlan tartalmú lízingszerződést a T. A. Kft.-nél leadta. Az irányadó tényállás szerint viszont ennek a valótlan tartalmú szerződés felhasználására ténylegesen az okmányirodai ügyintézés során került sor.

Az 5/2000. Büntető jogegységi határozat - a kialakított következetes bírói gyakorlatra hivatkozással - erre az esetre kimondta, hogy ha az elkövető az intellektuális közokirat-hamisítást úgy valósítja meg, hogy a hatóságot valamely hamis magánokirat felhasználásával téveszti meg: csupán az intellektuális közokirat-hamisítás megállapításának van helye, az ezzel szükségszerűen megvalósuló magánokirat-hamisítás bűnhalmazatban történő megállapításra nem kerülhet sor.

A védő felülvizsgálati indítványa szerint a tényállás II/b. pontjában írt közokirat-hamisítás büntette vonatkozásában is fennáll az anyagi jogszabály téves értelmezése miatti jogszabálysértés az I. rendű terhelt esetében. E körben csak utalt az I. tényállási pontnál kifejtett jogi indokaira.

A védői álláspont téves. Az irányadó tényállás alapján a másodfokú bíróság is helyesen állapította meg, hogy az adásvételi szerződés nem a tényleges helyzetet tükrözte, a III. rendű terheltnek nem volt vételi szándéka, ezért az okirat valótlan tartalmú, minek folytán a szerződés alapján okszerűen a közhiteles nyilvántartásba is valótlan adatok kerültek bejegyzésre. A cselekményt a III. rendű terhelt az I. rendű terhelt rábeszélésére követte el, így törvényesen került sor az I. rendű terhelt bűnösségének megállapítására a felbujtóként elkövetett magánokirat-hamisítás vétsége mellett felbujtóként elkövetett ún. intellektuális közokirat-hamisítás büntettének a megállapítására.

Az indítvány sérelmezte e tényállási pont tekintetében az indokolási kötelezettség megsértését [Be. 373.§ (1) bekezdés III.

a) pont].

A bíróság az indokolásban köteles számot adni döntéshozatali tevékenységéről, a felülbíráló (fellebbezés, illetve felülvizsgálat folytán eljáró) bíróság pedig ezt jogosult és köteles ellenőrizni. Ha a megtámadott határozat indokolása oly mértékben hiányos, hogy nem állapítható meg belőle, mire alapította a bíróság a döntését, akkor nyilvánvalóan megghiúsul az érdemi felülbírálat lehetősége, s ez eredményezi a hatályon kívül helyezést [1/2007. BK vélemény C.].

Az indokolási kötelezettség megsértése azonban nem az indokolás bármely elemének hiányát, hibáját jelenti, hanem annál szűkebb terjedelmű.

A Be. 373.§-a (1) bekezdésének III. a) pontja szerint a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezi az elsőfokú bíróság ítéletét, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra utasítja, ha az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tett eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.

A törvény kizárólag a bűnösség megállapítása, a felmentés, az eljárás megszüntetése, a cselekmény jogi minősítése, vagy a büntetés kiszabása, illetve az intézkedés alkalmazása tekintetében teszi vizsgálandóvá az indokolási kötelezettség teljesítését.

Az I. rendű terhelt büntetőügyében az elsőfokú bíróság részletesen megindokolta, hogy milyen bizonyítékok, milyen indokok alapján állapította meg azt a tényállást, amelyre a bűnösség kimondását alapította (elsőfokú ítélet 6-12. oldala). Az indokolásból jól nyomon követhető, hogy az elsőfokú bíróság a másodfokon eljáró bíróság számára is irányadó tényállást a terhelt érdemi védekezésével szemben mely - a tárgyaláson is meghallgatott - tanúvallomásokra, és okirati bizonyítékokra alapította. Erre hivatkozással helyesen állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az elsőfokú bíróság indokolási kötelezettségének a szükséges mértékben eleget tett, a bizonyítékokat számba vette, azokat értékelte.

Minden alapot nélkülöz a terhelt védőjének az a megállapítása, miszerint az ítéleti tényállás II/a. és II/b. pontjának azon részei ellentmondanak egymásnak, hogy az I. rendű terhelt milyen célból bűjtatta fel a III. rendű terheltet. Az I/a. pont szerint az I. rendű terhelt célja az volt, hogy a gépkocsit "a hitel törlesztése nélkül a saját használatára megszerezze", míg a II/b. tényállási pont szerint a gépkocsit valójában nem a III. rendű terhelt, "hanem az I. rendű terhelt vásárolta meg".

A védői kifogás azért nem helytálló, mert a II/b. tényállási pont szervesen épül a II/a. tényállási pontra, annak lényegére utal vissza, így is fogalmaz: "a II/a. pontban írtak szerint", vagyis arra, hogy az I. rendű terhelt rábírására vásárolta meg a munkaviszonnyal, jövedelemmel nem rendelkező III. rendű terhelt a személygépkocsit hitelre, ekként ő csak a nevét adta az egész

jogügyletkez, a gépkocsit ténylegesen az I. rendű terhelt vásárolta meg.

A terhelt védője felülvizsgálati indítványában a család tekintetében támadta azt az ítéleti megállapítást is, hogy az I. rendű terhelt megfelelő fizetési képességgel nem rendelkezett.

A Kúria megállapítja, hogy felülvizsgálatban a tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése sem külön-külön, sem pedig egymás viszonyában nem vizsgálható.

Következésképpen ténykérdéssel kapcsolatos ezen eljárási ok esetében (felülvizsgálati eljárásban) csupán az vizsgálható, hogy a megtámadott jogerős határozat indokolásában az eljáró bíróság leellenőrizhető és elégséges módon számot adott-e a tényállás megállapításához vezető, a Be. 78.§ (3) bekezdése szerinti értékelő tevékenységeről.

Nem képezhette tehát felülvizsgálat tárgyát a ténymegállapítások, jogkövetkeztetések hiányára, a megítélés téves voltára, a bizonyítékok mikénti értékelésére vonatkozó kifogás. A ténykérdéssel kapcsolatos indokolási kötelezettség megsértése címén az indítvány valójában a bizonyítékot mérlegelő tevékenységet támadta.

Az irányadó tényállás tartalmazza ugyanis azt, hogy "a vádlottak egyike sem volt abban a helyzetben, hogy a törlesztő részleteket fizetni tudják, ez nem is állt szándékukban, ..." (elsőfokú ítélet 7. oldal 6. bekezdés).

A felülvizsgálati indítvány ennek helyességét vitatta, ekként a bizonyítékok eltérő értékelését, eltérő tényállás megállapítását célozta, ami kizárt.

Rámutat a Kúria, hogy család esetén a teljesítőképeség és a teljesítési készség nem ugyanaz, a bűnösség kérdésén az utóbbi - akarati tényező - dönti el. Az eljáró bíróságok pedig megfelelő indokát adták annak, hogy az I. rendű terhelt tekintetében erre figyelemmel miért állapították meg azt, hogy a visszafizetés szándéka nélkül bírta rá a III. rendű terheltet a kölcsönszerződés megkötésére.

A Kúria ezért a terhelt védőjének az indokolási kötelezettség megsértésére alapított felülvizsgálati indítványát nem találta alaposnak.

A terhelt írásbeli észrevételében az első fokon eljáró bíró kizártságára vonatkozó kifogás szintén nem alapos.

A Be. 21.§ (1) bekezdése tételesen felsorolja, hogy mely esetekben állnak fenn kizárási okok a bíróval szemben. A kizárási okok abszolút és relatív okokra oszthatók. A Be. 21.§ (1) bekezdésében rögzített öt kizárási okból négy az a)-d) pontban szereplő, továbbá

a (3) és a (4) bekezdésben írtak az abszolút okok. Ezek az okok olyan tények, amelyek fennállásakor az elfogultságot a jogalkotó vélelmezi és a vélelem megdönthetetlen. Az abszolút kizárási ok az érintett bíró kizárását eredményezi, minden további vizsgálódás nélkül. A Be. 21.§ (1) bekezdés e) pontjában írt kizárási ok a relatív kizárási okot tartalmazza, ami szerint bíróként nem járhat el az, akitől az ügy elfogulatlan megítélése egyéb okból nem várható. Nem jelent tehát feltétlen kizárást, azt, hogy fennáll-e, esetenként kell mérlegelni, és az ellenkező bizonyításáig vélelmezni kell a személyes pártatlanságot.

A Kúria ugyanakkor hivatkozik a Be. 23.§ (3) bekezdésében foglalt ún. időbeli korlátozásra, amely szerint a terhelt a Be. 21. § (1) bekezdésének e) pontjában szabályozott relatív kizárási okot a tárgyalás megkezdése után csak akkor érvényesítheti, ha valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást, és ha azt nyomban bejelenti.

Ebből következően ilyen, a Be. 21.§ (1) bekezdésének e) pontjára alapított kizárási okra hivatkozás - amely a törvényből következően időbeli korláthoz, értesüléshez kötött - az eljárás jogerős befejezése után kizárt.

Miután ezen indoknál fogva a Be. 373.§-ában tételesen megfogalmazott - hatályon kívül helyezést maga után vonó, illetve vonható - eljárási szabálysértések még utalást sem tartalmaznak a relatív kizárási okra alapított bírói elfogultságra, a Be. 21.§-a (1) bekezdésének e) pontjában írt elfogultságon alapuló kizárási ok utólagos vizsgálatára felülvizsgálat keretében nincs törvényes lehetőség.

A Kúria végezetül megállapítja, hogy ugyan törvénysértőnek találta az I. rendű terhelt tekintetében a Btk. 276.§-ában meghatározott magánokirat-hamisítás büntettének (I. tényállási pont) megállapítására vonatkozó ítéleti döntést, ám ez a jogsértés a felülvizsgálati eljárásban nem volt korrigálható. A Be. 416.§-ának (1) bekezdés b) pontja szerinti felülvizsgálatnak a bíróság jogerős ügydöntő határozata ellen csak akkor van helye, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki, vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak.

Az I. rendű terhelt e cselekményben való jogsértő meghatározása a kiszabott büntetés törvényességét azonban nem érintette, ezért a Kúria jogi álláspontját csupán e határozat indokolásában fejtette ki.

A Kúria mindezek alapján - miután nem észlelt olyan eljárási szabálysértést sem, amelynek vizsgálatára a Be. 423.§-ának (5) bekezdése alapján hivatalból köteles - a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, s a megtámadott határozatokat - a Be.426.§-a alapján - hatályában fenntartotta.

A Kúria határozata elleni fellebbezést a Be. 3.§-ának (4) bekezdése, a felülvizsgálatot pedig a 416.§-a (4) bekezdésének a b) pontja zárja ki.

A Be. 418.§-ának (3) bekezdése szerint minden jogosult csak egy ízben nyújthat be felülvizsgálati indítványt, kivéve, ha az újabb felülvizsgálati indítvány benyújtása a 416.§ (1) bekezdésének e) vagy g) pontján alapul. A Be. 421.§-ának (3) bekezdése pedig úgy rendelkezik, hogy az ugyanazon jogosult által ismételten előterjesztett, illetőleg a korábbival azonos tartalommal ismételten előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát a Kúria mellőzheti.

Budapest, 2013. május hó 2.

Dr. Katona Sándor s.k. a tanács elnöke, Dr. Krecsik Eldoróda s.k.
előadó bíró, Lászlóné Dr. Verebélyi Edina s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

tisztviselő
Bné